

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 4.

V Celovcu 18. marca 1869.

Leto I.

Amerika,

ali

povsod dobro — doma najboljše.

(Povest za prosto ljudstvo; po poljščini predelal Andrejčekov Jože.)

(Dalje.)

Oh predragi rojaki! kolikokrat sem bil tudi jaz v takovem stanu! Kolikokrat bi bil rad dal polovico svojega življenja, da bi bil samo enkrat čul slovenski govoriti, samo enkrat videl od daleč slovensko vas, slovensko cerkev! Večkrat sem sredi polja pokleknil in prosil Boga, da bi mi dovoljil vrniti se v naročje mile domovine! Vendar pa ne obupam, ne preklinjam svoje osode, ampak vdajem se v Božjo voljo. — Njegovo ime naj bude čiščeno! Če Odisej, pogan, ni obupal, temuč se zaupno zopet dalje odpravil, tem manj smem jaz kristjan obupati, ampak voljno prenašati težave življenja s pomočjo sv. vere, upanja in ljubezni. Odisej je dosegel slednjič konec svojih trudov, prijadral je do otoka Itaka, svoje domovine, kjer se je zopet srečno sešel z ženo in sinom — morda tudi meni podeli Bog to srečo, da se vrnem v premilo, predrago mi slovensko deželo.

Ali treba je ob kratkem nekoliko omeniti o mojem popotovanji v Ameriko. Srečno, čeravno po mnogih težavah, prišel sem do Hamburga, velicega mesta ob morji, od koder gré največ ladij v Ameriko. Nisem ga imel božjaka v žepu; po sreči sem umel nekaj francoščine, angleščine in nemščino, da sem se mogel vsaj pogovoriti. Začel sem popraševati po kakem delu, in z veliko težavo sem dobil službo na ladiji. Bila je to težka služba, kajti moral sem nositi težke zaboje na ladijo, ali prisluzil sem si vsaj toliko, da sem se preživil ter si napravil nekoliko obleke. O dveh mesecih se mi je posrečilo, dobiti na nekej ladiji zastoj hrano in priložnost prepeljati se v Ameriko. Za vse to sem opravljal pisarsko službo ladijinemu tajniku; to so takovi, ki pišejo liste in razna pisma pri kapitanu ali ladijinem poveljniku. Uki prejšnjih let so mi pomagli mnogo. Odrinili smo na morje, in kmalo nam je zginila zemlja izpred oči. Krog in krog je bila voda in nič drugega ni se odpiralo očesu, nego grozna morska širjava.

Pri tej priči so mi prišli na misel nekteri Kranjci, ki so zapustili domovje in se preselili v Ameriko, ki prebivajo večidel blizo Michiganskega jezera blizo svojega blazega očeta, slavnega misijonarja Friderika Baraga. Tudi kak Štajarec je že poskusil tu svojo srečo.

Med delom in raznimi opravki je čas kmalo potekel, in slednjič smo prišli v Novi York, največe mesto v Ameriki. Stopili smo na suho; ali sedaj je bila zopet nova skrb, kaj čem začeti, kam se obrniti?

O kako mi je prav prišlo znanje angleškega jezika, ker kmalo sem dobil pripravno mesto, kot prodajalec raznega blaga po ulicah. Ker pa mi to ni dolgo šlo po sreči, postal sem voznik, in ta služba mi je bila precej všeč. Plača ni bila slaba, kajti imel sem od začetka

trideset, pozneje pa šestdeset dolarjev mesečne plače; pa tudi stroškov je bilo mnogo, in da sem imel opravlil na vse pretrganje, razume se samo po sebi. Le vsak deseti dan imel sem prosto, sicer pa je bilo treba vsak dan po deset, včasih po dvanajst in včasih celo po štirinajst ur neprenehoma na kočiji sedeti, če je še tako lilo ali pa zmrzovalo zunaj. Kakega pol leta sem bil kočijaž, dokler si nisem prihranil kacic sto dolarjev. Potem pa sem nakupil blagá, in sedaj hodim po Ameriki, kot prodajalec. Ne godi se mi ne ravno slabo — ali premoženja pa še nimam nič, in ne vem, če ga bom kedaj imel.

Prebivam že od začetka sem v zjedinenih državah, v največem delu Amerike. Navadno se klatim bolj po južnej strani. Če mi pojde s kupčijo po sreči, poskusil bom v Kalifornijo, kjer zlató kopljejo.

Ravno prej sem pisal, da je Amerika rodovitna dežela, krasna in bogata, in posebno ta dežela zjedinenih držav, v kateri navadno jaz prebivam; ker pa na svetu ni nikjer prave sreče, ker se ne najde nikjer popolna, prava krasota, ker ima vse svoje težave, tako ima tudi Amerika svoje slabosti in napake. Res so ondi krasne in koristne rastline in živali, so pa tudi mnoge strupene, velikanske kače, grozoviti jaguarji ali ameriškanski tigri, ki mnogo ljudi raztrgajo in požró. In najbolj žalostno je, da tu še gospodari sužnost, da imajo ljudje svoje bližnje za nekako živino. Res je tu mnogo zlata in srebra, ali ne da bi ga kar s periščem grabil, ampak težko je treba delati, predno se kaj dobi. In večidel si prisluzijo oni delavci v zlatorovih komaj toliko, da si preskrbê potrebni živež.

Kar se dela tiče, je tukaj bolj potrebno, nego pri vas v Evropi — v najboljši izgled sem vam lahko koj jaz, in nesrečen oni človek, ki gre sem brez vednosti in znanja jezikov, posebno angleškega. Vrh tega pa je tudi treba pomisliti, da je že marsikteri, ki se je odpeljal v Ameriko, našel v morji svoj grob in njegovo telo so požrle ribe. Zatorej jaz svetujem, da je najboljše ostati doma, spominjaje se pregovora: „povsod dobro — doma najboljše.“ Zategadel vam svetujem, dragi Valentin! ako še namerjate preseliti se v Ameriko, in rotim vas pri vsem, kar vam je najdražega, pri spominu na vašega blazega očeta, ne zapuščajte domovine, ker tudi ondi lahko srečno živite, da le Boga ne pozabite in izpolnujete njegovo sv. voljo, in ako boste izhajali s svojim. Pred vsem pa je treba delati in skrbeti za poduk in izobraženost. Delavnosti in olike je dan današnji našemu narodu najbolj potrebno; sicer se ne dvignemo nikdar iz prepada. Ostanite tedaj oče mlinar v deželi, ne prodajajte ptujcem domačije, sicer vas bo Bog hudo kaznoval.

Kedar si izvolim stalno bivališče, naznanim vam, in prosil vas bodem, da mi kaj pišete, ali ste še zdravi in če se še odpravljate v Ameriko. Ostanite zdravi ta čas in pozdravite mi svojo družino. Morda se še kedaj vidimo, kajti ako bo Božja volja, vrnem se v domovino, da bi

vsaj počival med svojimi; žalostno je umreti na ptujem. Priporočam vas Bogu, moj Valentin, prosim ne pozabite me siromaka v molitvi, tudi jaz bom za vas vedno Boga prosil. Sedaj pa ostajam na veke s hvaležnim srcem vaš zvesti rojak in prijatelj.

Anton Brodár.

V. Čez deset let.

Zopet je bilo proti večeru, kakor v začetku naše povesti, tudi solnce je ljubo svetilo, kakor pred desetimi leti in je obsevalo z zlatimi žarki Tuhinjsko okolico. Deset let — koliko se spremeni o tem času na svetu? Še se dviga Tuhinjska cerkev in njen zvonik s križem na vrhu kaže proti nebu, v znamenje, da je ondi naša prava domovina. Potok teče, kakor prej, in kolesa se vrté v mlinu, ki je bil nekdanj Valentinov, — pa tudi tu se je dokaj spremenilo. Na pokopališču so se pomnožili grobi — in ne samo v mlinu, ampak skoraj po vsej vasi so bili že drugi gospodarji. Nesrečni začetek je storil Valentin in za njim so še marsikteri gospodarji zapravili svoja posestva ter se pogreznili v revščino.

Kacih deset let od takrat že proti večeru je koračil po cesti proti Tuhinju neki popotnik, kateremu so bile znati na obrazu sledi množega trpljenja in velike žalosti, in izpod klobuka so mu viseli že sivi lasje in dolga brada mu je segala na prsi. Čez ramo je imel obešeno torbo, v rokah debelo gorijačo in obleka njegova bile so stare cape, ki so mu komaj zakrivala truplo.

Oglejmo nekoliko bolj na tanko tega popotnika ali berača, in koj spoznamo, čeravno je ves spremenjen in postaran, v tem razcapanem človeku s torbo čez ramo, nam že znanega mlinarja Valentina Mlakarja, ki je zapustil pred desetimi leti domovino ter se preselil v Ameriko. Tako daleč je prišlo tedaj slednjič s premožnim mlinarjem, da je prinesel mesto zlata in dražega kamenja, ki se v Ameriki, kakor je pravil, kar s periščem grabi, beraško palico in prazno torbo s seboj! Taka se navadno pripeti, ako ne izhajamo s svojim, ako nočemo z rokami ali glavo delati za pošteni košček kruha. Živi bogaboječé, skrbi za učenost, za oliko, delaj marno in neprestano, ne zapuščaj domače dežele, čeravno te včasih teró nadloge, ker na zemlji ni najti prave sreče, — da ne prideš v revščino do beraške palice, kakor naš Valentin, ki je hotel grabiti zlato s periščem, a delati ni hotel, kateremu je bilo pretesno med domačimi — in sedaj ga je doletela takova nesreča.

Počasno hodi Valentin. Utrudila ga je že dolga pot, pa ne tolikanj truplo, tem več dušo; ta je bila popolnoma potrta množega trpljenja in bolesti, in Valentin je bil že na robu prepada. Res milovanja vreden je bil stan njegove duše! Na enkrat se mu je zdelo, da vidi svojega očeta in duhove prednikov, ki ga kličejo: „Nesrečnež! kaj si storil, da si zapravil gospodarstvo, zapustil domovino? Pogubljen bodi — ne hodi sem in ne kali nam mirú v grobéh — pojdi daleč po svetu.“ In zdelo se mu je, da vidi roje hudobnih duhov, ki ga podé, in od vseh strani je čul strašni glas: „Nesrečnež — pogubljenec.“ Ali zdajci se mu je zdelo, da vidi krasnega angelja, padel je na kolena in vzdignil iz dna srca: „O Bog, zeló sem grešil — odpusti mi, odpusti, kaznuj me, ali odpusti izgubljenemu sinu, ki je zapustil tvoja pota.“ Koj na to so zginile grozne prikazni, in nekak blag pokoj se je vrnil v Valentinovo bolestno srce. Pa saj ni čuda, tako iz srca še ni nikdar spoznal svojih grehov, ker prej je vedno iskal vzroka svoje nesreči pri družih ljudéh, sedaj pa v sebi samem.

Valentin se ozre po dolini, — in zdajci zapazi pred seboj svojo rojstno vas Tuhinj, zapazi cerkev, na kterej se je bliščal krasni križ, znamenje vere, pozlačeni z zadnjimi žarki zahajajočega solnea. Valentin je bil sedaj ravno na onej višini, pod ravno tistim hrastom, kjer je molil pred desetimi leti tako prisrčno Anton Brodár.

Milo je zajokal Mlakar, razgledavši rojstni kraj, potem pa je začel moliti: „O najboljši, najdobrotljiviši, večni Bog! s čem sem zaslužil tolikanj sreče, da še vidim pred smrtjo svoj rojstni kraj, kjer sem najprvo zagledal luč svetá, kjer sem preživel toliko srečnih let, kjer bi še dan današnji lahko živel, kot v rajú, ko ne bi me bile moje pregrehe, moja lakomnost, zapeljale v pogubo. O večni Bog, kralj nebes in zemlje, Oče najmilostljiviši! prisrčno se Ti zahvaljujem, da si mi dovolil vrniti se v domovino, da bodo vsaj tu počivale moje trudne kosti. Oh usmili se me, Oče nebeški, ubozeza grešnika, ki iz globočine srca obžaluje svoje dolgé in grehe, in odpusti mi vso hudobijo, ki sem jo učinil. Mnogo, mnogo sem pretrpel, izgubil sem ženo in edino dete, deset let sem delal kakor živina; oh ko bi mogel najti tu kak koticék na stara leta, da bi se mogel pokoriti in delati za izveličanje!

Med tem je zazvonilo pri cerkvi „Angeljsko čiščenje“, in popotnik je jel pobožno opravljati svojo večerno molitev. Milo je klenkal zvon, oznanjevaje popotnemu nekako tolažbo in upanje. Zadnji žarki zahajajočega solnea so še enkrat obsijali križ na cerkvi, potem pa je zašlo solnce in večerna zarija se je jela rudečiti na nebu. Valentin je dolgo molil, slednjič pa je vstal, vsedel se na kamen ter gledal s solznimi očmi proti rojstnej vasi. V tem se je začul ropot mlinskih koles. „Oh moj preljubi mlin“, vskriknil je, „sedaj se vrté tvoja kolesa!“ — in globok vzdihljaj je pretrgal je dalje njegove besede.

„Marsikaj se je tu spremenilo“, djal je naposled, „hiš je nekaj več, drevesa so večá, uni-le gozd bolj zaraščen, in ti-le topoli, pred desetimi leti še tako majheni, so zdaj širokoveja drevesa. Čas bo že, da bi se odpravil, ali kam se čem obrniti? Nihče me ne pozdravi, k večemu z grdimi besedami, kar sem žalibog zaslužil, zakaj pa sem zapustil lehkomišelnó domači kraj? Že vém, kam pojdem — na pokopališče, ker ondi je grob mojega predobrega očeta, kterega poslednje volje nisem izpolnil, tam je materin grob, onde spé moji dedje in prededje.“

Zavil jo je tedaj proti pokopališču, ali prej se je še ozrl na mogočni hrast in se domislil, kakor je pred dvanajstmi leti tu molil Štajarec Anton Brodár, in Bog je uslišal njegove prošnje.

„O Bog! kako si dobrotljiv!“ pravi Valentin, „saj je vendar ta pošteni Anton največ storil, da me je odkupil iz sužnosti.“

Oh, kako obilno si mi povrnil Oče nebeški to malo zaslugo, ki sem jo skazal ubogemu ptujcu! Morda tudi moje prošnje spolniš dobrotljivi Bog! morda se tudi mene usmiliš.“

Pot je držala mimo mlina. Nehoté je zaplakal Valentin, ko je prišel do mlina, spomnivši se nekdanjih časov. Ta mlin je bil nekdanj njegova lastnija; sedaj pa pride sem, kakor ptujec, berač. Nekaj trenutkov je stal oprt na gorijačo, premišljevaje, bi li stopil noter in prosil prenočišča; saj je Daniel Fuchs skoraj zastonj dobil od njega mlin, in bila sta vedno tako prijatelja, sedaj bi mu lahko nekoliko pomagal v nesreči. Že je hotel dalje

iti, ko pride iz mlina Fuchs sam in jezno zarentači nad njim: „Was willst du hier, Bettler? hier gibts keine Herberge, pack dich, oder ich werde dich mit Hunden hetzen lassen“ (po slovenski: kaj hočeš tu berač? tu ni gostilnica, spravi se strani, sicer bom pse nabujskal).

Jeza je zgrabila Valentina, ali naglo se je upokojil, rekoč: „Bog, odpusti mu tu trdosrčnost, ne šteje mu za greh,“ potem pa je šel na pokopališče, kjer je s solzami močil grob starišev, ki ga je spoznal po križu in napisu.

„Odpusti oče, odpusti mati!“ šepnil je, „da nisem slušal vaših svetov, da sem zapravil domačijo, da bi si poiskal ondi za morjem boljše srečo. Oh Bog me je hudo, pa pravično kaznoval.“

Zatopil se je v gorečo molitev, dokler ni slednjič utrujen zaspal na gomili. Med tem se mu je senjalo, kakor bi bil prišel na uni svet — in ondi je bilo krasno in veselo. Povsod bilo je polno cvetic, prijetna godba je razveseljevala uho, solnce je krasno svetilo. Videl je ondi prijatelje, znance, sorodnike, in vsi so ga prijazno pozdravljali. Tudi svojo ženo z detetom je videl, in dete je stezalo rokiči proti njemu. Tudi brat Janko in sestra Katrica sta prišla — in Valentinu bilo je lahko pri sreči tako lahko, kot bi bil malo, nedolžno dete. Ali naglo se je spremenil prizor — morski valovi so bučali, in on je bil na ladiji, ktero premetavajo razburjeni valovi. Vidi, kako se je topila v valovih preljudna žena in edino dete, ko se je potopila ladija. Vrgla ga je nevihta nekam na suho — in ko je ves premočen, drgetaje iskal pomoči, zapazil je na levi Fuchsa, ki se je norčeval z njim. Na desni pa je stal Brodár z roko na sreči, hité na pomoč. Hotel je vstati Valentin, pa moči niso dopuščale. Sedaj zapazi svojega očeta, kakor je bil v življenji, popolnoma enak. Na prsih so mu bliščale svetinje iz vojsk, ki je je obsevalo krasno solnce, in na glavi je imel mlinarski, močnati klobuk. Približal se je oče Valentinu, in segši mu v roko, rekel je prijazno: „Sin — veš li, kaj sem ti naročil, da bi živel pošteno, in ne zapravljaj svojega posestva. Nisi slušal mojih besedi, zato te je Bog ostro kaznoval, kajti Bog kaznuje hudo neubogljive otroke. Ali že se je približal konec tvojega trpljenja — Bog je videl tvoje skesano srce ter uslišal tvojo molitev, zatorej so ti odpuščeni tvoji grehi. Pomisli, kaj sem ti pravil takrat, če bi bil kedaj tudi sam kriv, da bi padel v nesrečo ter mnogo trpel, obrni se vedno k Bogu, spoznaj svoje grehe, obžaluj je, spokori in poboljšaj se, in Bog ti odpusti, ker on noče smrti grešnikov, ampak da bi se spreobrnil in živel. Nikdar ne pozabi teh besedi, in skrbi vse življenje, da popraviš, kar si storil zlega. Potem bodeš zopet srečen, zopet dobiš ženo, dete in mlin — in sedaj se ločiva, sin moj!“ In starec je hotel oditi, ali Valentin pravi: „Oh oče! meni je tukaj tako dobro, vzemi me s seboj, kajti ondi na svetu je tako pusto, tako žalostno.“ — „Nikakor moj sin,“ odvrne oče, „to ne more biti, ti moraš biti drugim v izgled, ti moraš odvrčati druge od obupa. Le pošteno živi, — kmalo se snidemo, in potem bomo živeli skupaj na veke.“ In starec je zginil in zdajci bil je Valentin v svojem mlinu, in pri njem žena, prijatli, znanci in Brodár — med tem pa se je zbudil.

„Oh to so bile le sanje,“ pravi Valentin, „bolje bi bilo, ko ne bi se bil zbudil, ali pa zaspal na veke.“ Zopet je sijalo solnce, in Valentin je spal celo noč na očetovem grobu. Vstal je, opravil jutranjo molitev in začel je premišljevat, kam bi se obrnil.

„E! najprej pojdem v krčo,“ mislil si je, „ondi najprej kaj pozvem o sestri, bratu in prijateljih. Bog jih je morda še ohranil zdrave, saj On skrbi po očetovsko za svoje otroke.“ (Dalje prihodnjič.)

Domače in tuje pripovedi.

I. Kako je kraljevič Marko moč zadobil.

(Slovenska z Dolenskega.)

Kraljevič Marko je bil sin uboge matere v nekej vasi. Ko je bil mlad, pasel je krave in koze z drugimi pastirji vred. Drugi pastirji pak so ga sovražili, ker je bil sirotne matere ter so ga topli in bunkali, kedar koli so ga mogli. Zato pa Marko ni rad z njimi pasel, ampak na strani je najraje bil, tudi zaradi tega, da ga niso silili živino vračati.

Neki dan se primeri, da naleté pastirji v hosti Rojenice (Vile), ko so ravno na solncu spale. Poredneži so se jim pa smejali, ker jih je solnce peklo, in nobeden ni hotel jih prikriti. Marko pa gre bliže in je zagrne z brezovimi vejicami. Ko so se Rojenice zbudile, rekla je ena: „Kako je to, da smo zagnjene?“ Druga je rekla: „Gotovo se nam je kak človek smejal, ko nas je videl.“ Tretja pravi: „Eden pak je prišel, dober človek, in nas je zagnil. Pojdimo in poiščimo ga, da mu povrnemo.“

„Kdo bi se nam bil upal smejati?“ rekla je zopet ena. „Pastirji so takó poredni; ali kdo bi bil nas pokrnil?“ „Če so se nam pastirji smejali, zakril nas je mladi pastirček Marko; fantiček je moder, on se ne peča z družimi.“

Rojenice so šle po hosti iskat Markota. „Ali si ti nas zagnil, ko smo spale?“ prašajo ga. „Jaz sem vas,“ pravi Marko. „Kaj bi rad za plačilo, le povedi, vse ti bomo dale.“ „I, ako mi morete vé kaj dati, dajte mi toliko moči, da se bom mogel lahko pastirjem braniti, ki me zmerom pretepavajo,“ pravi Marko. „Le čakaj — rekle so Rojenice — ne pastirji ne nihče drugi te ne bo več tepel.“

In pomaže ga prva Rojenica z nekim zeliščem in mu reče: „Marko, pojdi in izpuli le-uni brezov grm iz zemlje.“ Marko pravi: „I kako, saj še šibe lahko ne odlomim!“ Ko pa poskuša, glej, grm s korenino izpuli. Rojenica pravi: „Al si ga lahko?“ „Prav lahko!“ odgovori Marko.

Zdaj ga pomaže druga Rojenica z nekim družim zeliščem. „Pojdi, izpuli le-uno brezo s korenino vred.“ Marko gre, prime brezo blizo tal, vpre noge na tla in jo izruje. „Ali si jo lahko?“ pravi Rojenica. „Tako lahko, ko bi brusko snedel,“ odgovori Marko.

Pomaže ga še tretja še z drugim zeliščem in mu pravi: „Zdaj si pa poišči, katero drevo hočeš, in ga puli.“ Marko se ozira, katero ima najgloblje korenine. Najde naposled hrast, kterege bi dva junaka ne bila obsegla; on pak se spravi nad-nj, poprime ga čez sredo, vleče in ga podere. „Ali si ga lahko?“ pravi zadnja Rojenica. „Ne prav lahko, malo se mi je upiral, pa sem ga vendar le,“ odgovori Marko.

Rojenice ga še enkrat namažejo vsaka s svojim mazilom in mu pravijo. „Zdaj pa pojdi in puli drevje ali kar češ delaj; ne boš dobil tacih korenin, da bi jih ne izpodnesel, ne boš dobil takega človeka, da bi te premogel.“

Marko gre na prvo zopet k tovarišem. Živina je bila v škodi; „Hajdi! Marko, živino vračat“ priganjajo

ga tovariši. „Ne grem“ pravi Marko in naglo dvignejo palice, da bi ga oklepali, kakor so bili vajeni. A on jim pobere palice ter je tako dolgo klesti in tolče, da vse na tla potepe.

Potem ni hotel več krav pasti, ko je odrastel, ampak hodil je okoli, vojskoval se, in na vsem svetu ga ni bilo vraga, ki bi bil njemu kos. Zap. J. J.

II. Janez soldat.

(Španska.)

Živel je svoje dni kmetič brez ženka in evenka. Zadene ga, da mora v vojake. Dosluži svojih osem let. Služi potem še osem in zopet osem let.

Ko dosluži poslednjih osem let, bil je že star ko zemlja, še za stražo ni bil več pripraven. Torej mu dadó slovó. Za plačo pa ni prejel nič družega, kakor hleb kruha in šest soldov.

„Pogledi, živi človek!“ misli Janez soldat sam pri sebi, „kaj mi je donesla moja koža! Štiri in dvajset let sem kralja služil in kaj sem prislužil: hleb kruha in šest soldov! He, pa naj bo! Iz uma me to še ne bo spravilo!“

In maha jo po poti ter poje:

Šencaj! po črnem komisu
Mi usta diše,
Hrbet po koži telečji,
Po puški roké.

V tistih časih sta Jezus in sv. Peter po svetu hodila, oblečena ko berača. Janez ju sreča. Sv. Peter ga prosi vbogajme.

„Kaj ti čem dati!“ odgovori Janez soldat. „štiri in dvajset let sem služil kralja in sedaj nimam družega nič, kakor hleb kruha in šest soldov!“

Ker pa Peter ne odjenja beračiti, zavpije Janez: „He, da-si ravno sem služil kralja 24 let in ne premorem več ko hleb kruha in šest soldov, delim z vama kruh!“ In zdajci izvleče nož, razdeli kruh v tri enake kose ter da dva beračema, sebi prihrani tretjega.

V kakih štirih urah zopet naleti na Gospoda in sv. Petra, ki ga vdrugič prosita miloščine.

„Skoraj se mi zdi“ pravi Janez, „da sem vama že dal, ni dolgo tega in da poznam le-to plešasto glavo. Ali pes se obesi! če prav sem kralja služil 24 let in nič ne premorem ko hleb kruha in šest soldov in še od tega kruha le en kos, delim ga z vama!“ Tu stori, pa svoj košček sedaj koj pojé, da ne bi ga prosila še za-nj.

Proti večeru se srečajo v tretje in sv. Peter ga zopet poprosi za dar božji.

„Prisegel bi.“ zavpije sedaj Janez soldat „da sem vama že dal. Ali pes se obesi! Služil sem kralja 24 let in nič nisem dobil ko hleb kruha in šest soldov, vendar delim še te z vama!“

Vzame štiri solde ter je pomoli sv. Petru, dva sebi prihrani.

„Kaj pa sedaj početi z dvema soldoma?“ pravi Janez Soldat sam pri sebi. „Drugega ne kaže, kakor vpreči se in delati ko črna živina, če hočem jesti dobiti.“

„Učenik!“ pravi sv. Peter, „stori kaj za nesrečnega, ki je kralja služil 24 let in ni nič družega prislužil, ko hleb kruha in šest soldov in še to je z nami delil.“

„Dobro, pokličí in vprašaj ga, česa si želi!“ odgovori Gospod.

Sv. Peter stori tako. Janez nekoliko pomišljuje, kaj bi rekel, potem pravi: „Želim, da je vse v mavhi,

ki je sedaj prazna, česar si želim va-njo.“ In uslišan je bil.

Kmalo pride Janez v neko vas. Ondi zagleda v štacuni hlebe kruha, belega ko sneg in klobase, ki so se mu kar naproti smejale.

„V mavho!“ zapové Janez soldat po vojaško in hlebi se zavrté kakor kolesa in klobase se zviijejo po kačje naravnost v bisago našega junaka. Štacunar in njegov sin jo sicer prisopihata in tečeta, kar ju morejo nogé nositi, ali prepozno: Janez je utekel s kruhom in klobasami v mavhi.

Janez je veliko jedel in ravno danes je bil lačen kakor volk; torej si je tako dobro nametal, da ni mogel nič več.

O mraku prileze v drugo vas. Ker je bil doslužen vojak, imel je pravico do prenočišča brez plače. Gré torej k županu, da mu dá listek.

„Ubog vojak sem“ pravi županu „24 let sem služil kralja in nič družega nisem prislužil ko hleb kruha in šest soldov in še to mi je na potu poteklo.“

Župan odgovori, da ga prenoči, če hoče, v bližnji hiši, v katero se pa nihče ne upa, ker so ondi človeka obesili in odsihmal tam straši. Ako je jak in brez strahú, naj le gre tje, našel bode tam vsega obilno, ker je bil obešeni silno bogat.

„Župan,“ odvrne ta, „Janez soldat se ne trese, ne boji nikogar, in koj grem in posedem zarečeni grad.“

Tam je Janez res našel vsega v obilnosti, v kleti polno vina, v shrambah in kaščah dokaj vsakoršnih pridelkov in jedi. Prvo opravilo, da se obrani vsemu, kar bi utegnilo priti, bilo je, da si je napolnil sodček vina, zakaj spomnil se je, da vino pijancem zapre ves strah. Potem zaneti ogenj, sede zraven njega in začne vinskó kračo v božjem strahu obirati.

Ali komaj je sedel, zasliši glas iz dimnika: Ali naj padem?

„Padi, če te veseli!“ odgovori Janez, ki ga je že imel pod kapo. „Kdor je kralja služil 24 let in nič pridobil ko hleb kruha in šest soldov, ne trese, ne boji se nikogar.“

Komaj izgovori, pade mu kar pred nosom človeška noga na tla. Janezu skočijo lasje po koncu, kakor dlaka mačku, ke dar ga preganjajo; ali hitro popade sodček in vlije si pogum in srčnost.

„Ali te pokopljem?“ vpraša Janez soldat. Noga s palcem odkima.

„No, pa segnij tukaj!“ zagodernjá Janez.

Kmaló potem zakličé isti glas: „Ali naj padem?“

„Padi, če te veseli!“ odreže se Janez ter stori čvrst požirek iz sodčeka „Kdor je kralja služil 24 let in nič pridobil ko hleb kruha in šest soldov, ne trese, ne boji se nikogar.“

Sedaj pade druga noga k tovaršici. Tako so popadali po vrsti ostali deli človeškega telesa in zadnjič glava, ki se sklene ž njimi, in pred njim stoji človeška podoba, ne sicer navaden krščanski človek, ampak grozna pošast obešenega, kakor je bil z dušo in telesom.

„Janez soldat“ nagovori ga prikazen z votlim glasom „vidim, da si srčen.“

„Menim da!“ odgovori „Janez soldat je imel vse svoje dni toliko strahú kolikor bogastva; vrh tega še pomislite, da sem kralja služil 24 let in nič odnesel ko hleb kruha in šest soldov.“

„Nič se ne zmeni za to“ reče prikazen „zakaj če storiš, kar ti bom povedal, rešiš mojo dušo in srečen bodeš. Je li hočeš?“

„Oj iz srca rad, če bi bilo tudi treba vam vse ude posebej zvariti, da nikdar več ne razpadete!“

„Ali to je napačno“, pravi prikazen, „da se mi zdiš pijan.“

„O ne, o ne, nisem pijan ne, le dobre volje sem, zakaj vedite, da so tri stopinje pijanosti: prva, kjer se mora vse po dvakrat povedati, druga, kedar pijanec plašče po tleh vlačí, in tretja, kedar zemljo meri, kakor je dolg in širok. Jaz sem pa še vedno na prvej.“

„Tedaj pojdi z menoj!“ véli prikazen.

Janez soldat se ga je bil res precej nalezal, zaleval se je sem ter tje, ko je vstal in za lešerbo prijel. Ali prikazen mu jo pogasi rekoč, da ni treba luči, saj so se svetile njegove oči kakor ogenj v kovačnici.

Dospeta v klet in prikazen ukaže: „Janez! vzemi rovnico in izkoplji tu jamo.“

„Kopljite sami, če vas toliko veselí“ odgovori Janez soldat „kralja sem služil 24 let in nič dobil ko hleb kruha in šest soldov, mar bodem sedaj družega gospodarja služil, ki mi morebiti še tega ne bi dal!“

Duh vzame tedaj sam rovnico in koplje tako dolgo, da se prikažejo trije lonci, potem pravi Janezu: „Ta-le lonec je poln kuprenega denarja; tega razdeli med uboge, drugi je poln srebra, to izroči cerkvi, da moli za zveličanje moje duše; le-ta poslednji je do vrha napolnjen z zlatom in ta bode tvoj, ako obljubiš, da z onima dvema storiš, kakor sem ukazal.“

„Nič ne skrbite,“ odgovori Janez „24 let sem kralja zvesto služil in za to nič družega prejel ko hleb kruha in šest soldov; kako morete pač misliti, da vam ne bodem ravno tako zvesto služil, ker mi tako dobro plačilo obetate!“

Janez soldat je res na tanko izpolnil vse, kakor mu je prikazen naročila. Prejel je obljubljeni lonec zlata in bil odsihmal bogat mož.

Kdo je vse to najbrže čutil? Bil je to Lucifer, zakaj dušo obsojenca je izgubil, ker so ubogi in cerkev močno molili za izveličanje njeno. Ni vedel, kako bi se maščeval nad Janezom.

Bil je pa v njegovej družini majhen peklenšček, zvit in premeten, da mu ni bilo enakega. Le-ta se ponudi Luciferju, da mu hoče Janeza izročiti.

Hudič je bil tako vesel, da mu je obetal zlate hribe in doline, če to res izvrši.

Janez soldat sedi ravno prav dobre volje na dvorišču svojem, ko se mu hudiček približa.

„Dober dan!“ pravi Janezu.

„Veseli me, da te vidim pritlikovček! Kako si vendar grd! Ali hočeš tobaka!“

„Ne, duham le žveplo.“

„Hočeš mar požirek vina?“

„Pijem le studenčnico.“

„Vrag! čemu si tedaj prišel?“

„Po vas sem prišel.“

„I zakaj pa ne. To veselje ti še storim. Kaj sem kralja zato 24 let služil, da bi sedaj peté pokazal pred tako šlevico, kakor si ti? Janez soldat se ne trese, ne boji nikogar. Ali si slišal? Glej, splezaj na to le smokvo, ki ima fige velike kakor prešice; pogostuj se ž njimi, med tem skočim po mavho, ker zdi se mi, da bode najino potovanje dolgo.“

Peklenšček je bil sladkosnedež. Zleze torej na smokvo, kjer so mu smokve prav dobro dišale. Ta čas je bil šel Janez po mavho in jo čez ramo obesil. Ko se vrne na dvorišče, zaupije: V mavho!

Hudiček se krelí in kremži, vsake vejice se oklepa, ali vse zastonj, mora v mavho.

Sedaj prime Janez za kovaško kladvo in jame udrihati po peklenščeku, da mu vse kosti raztolče kakor kaša, potem véli, naj se pobere.

Ko Lucifer svojega Benjamina tako izdelanega in razbitega ugleda, zaupije ves razkačen: „Prisegam, ta nesramni bahač jo bode skupil, sam grem po-nj in koj sedaj!“

Ali Janez soldat je bil že pripravljen na to obiskovanje, zatorej je mavho obdržal na ramah. Ko torej Lucifer pride, ogenj švigaje iz ust in oči, postavi se Janez grozno miren pred njega in pravi: „Boter Lucifer! Janez soldat se ne trese, ne boji. Da veste!“

„Kar je tebi treba vedeti, ti bahaški požeruh! je to, da te v tem trenutku vržem na dno pekla“ sopiha Lucifer.

„Kaj, ti mene! Ti Janeza soldata? Ta je dobra! Kdor te bode noter vrgel, boter ošabni, ta sem jaz!“

„Ti, ubogi črv!“

„V mavho te bodem vrgel, tebe, tvojo jezo in tvoje kosti.“

„Dovolj baharije“ pravi Lucifer ter stegne svojo strašansko roko in pokaže grozne kremplje.

„V mavho!“ zapové Janez soldat.

Lucifer se zvija in brani, steguje in krči, vse zastonj: v mavho je moral z rogovi in repom.

Sedaj zgrabi Janez bet in maha po mavhi, da jo je skor prebil in Lucifer postal tenek ko papir. Kedar omaga, pravi jetniku: „No, za sedaj naj bo dosti; ako se pa še kedaj predrzneš stopiti mi pred obličje, tako gotovo, kakor sem 24 let kralja služil in nič družega prejel ko hleb kruha in šest soldov, porujem ti rep, roge in parklje, da nikogar ne bodeš več strašil. Za uho si zapiši!“

Ko tudi peklenški poglavar, tako razbit, dospé v pekel, prestrašijo se vse hudobe in rjovó, da kar gadje švigajo iz njih ust. Vsi na enkrat vprašajo: „Kaj je sedaj storiti?“

„Ključarji naj pridejo in vse duri zapahnejo; zidarji naj pridejo in vse luknje in špranje zadelajo, da mi ta nesramnež, Janez soldat, ne pride nikdar v pekel!“ odgovori Lucifer.

To povelje se urno izvrši.

Janez spozna naposled, da mu bije zadnja ura. Vrže tedaj mavho čez rame in se napoti proti nebesom.

Pri vratih je stal sv. Peter, ki ga nagovori. „Hola, dobro došel! Kam pa, prijatelj?“

„Hm, kam? v nebesa!“ odreže se Janez soldat, sam s seboj zadovoljen.

„He boter! kaj menite, da se v nebesa hodi kakor v krémo? Povejte, kaka dobra dela imate!“

„Kaj!“ pravi Janez prevzetno „ali to mar ni nič, da sem kralja služil 24 let in za vse to nič odnesel ko hleb kruha in šest soldov! Ali se vam to premalo zdi?“

„Ni zadosti ne, prijatelj!“ odgovori sv. Peter.

„Da ni zadosti, pravitve“ reče Janez ter stopi korak naprej „bomo videli.“

Sv. Peter mu pot zastavi.

„V mavho!“ zakriči Janez soldat.

„Janez, človek, kristjan, pomisli, imej pamet.“

„V mavho! pravim, Janez soldat se ne trese ne boji.“

In sv. Peter, hotel ali ne hotel, moral je v bisago.

„Izpusti me, Janez!“ prosi sv. Peter „pomisli, nebeška vrata so odprta in brez vratarja, vsak bedak torej brez težave pride tu noter.“

„Ravno to sem hotel“ odgovori Janez ter moško korači v nebesa; „povejte mi vendar sv. Peter, ali je to mar prav, da sem tam spodaj kralja služil 24 let in nič družega prejel ko hleb kruha in šest soldov, sedaj pa da ne bi dobil zaslužnega kotička tu v nebesih?“

J. Parapat.

Jerica v mestu.

(Poleg nemškega.)

Zares je dobro iti
Se v mesto radovat;
Al kdor vesel če biti,
Ta mora „šprahe“ znati;
Kaj čudno jo bledejo,
Jaz mislim „latovsko“,
Le malokaj rečejo,
Da bi zastopno b'lo.

„Na licih“, reče prvi,
„Mi rožice cvetó“,
In drugi pod obrvi
Gre zvezd iskat celó;
Zdaj tretji čudno stoka:
„Da ranila sem ga,
Šrce da njemu poka,
Če gledam reveža.“

In tudi neki stari
Pové zdaj to modrost:
„V ustih“ — Bog me vari! —
„Mi raste slona kost“
In kaj so še čencali
Ti norčavi ljudjé:
„Še sneg na vrat so djali
In svilo na lasé!“

Spet drugi na kolena
Pred mene padajo,
In „latovska“ imena
Mi v čast prištevajo;
Kar kateri vé, — izusti,
Pa vse ni prav nič res, —
O Bog mi greh odpusti,
Da slišala sem zmes!

Visoka „klofelnica“,
Kot farni naš je zvon,
Do tal mi dela škrica
Ponižen ves poklon,
Goreč pogled nastavi
In zdihne oh! globok,
Ko smejem se, mi pravi:
„Srca je led uzrok!“

In spet, da sem „danica“,
Zahrope debeluh;
„O, krasna mi cvetica!“
Pojema sivček suh. —
Ti znajo kaj legati —
Saj lahko vsakdo vé,
Da služim pri „Komati“
Od smrti staršev že.

Precej že eden blizo,
Bil vgriznil me v rokó,
In drugi pa pod mizo
Becal me je z nogó;
Je tretji božal lica,
Kar zlaže se mi spét:
„O Jerica, kraljica
Ti lepih si deklet!“

Naj kratko bo rečeno:
„Sramote v mestih ní!“
In jezik, ko vreteno,
Le redko postoji.
Zakaj pa tam gospodi
Se vse drugače zdi? —
Zato, ker zmeraj hodi
S čveterimi očmi!“

H. Perné.

Srenja pod lipo.

Prva nedelja.

(Konec.)

Župan: Gospod oče! jaz sem s tem zadovoljen, kajti vsako dobro se ne počne nikdar prenašlo. Potem vrže župan sedem križakov na mizo, da so od nje odskakovali; župnik dajo ravno toliko, učitelj izvleče banko za deset rajnskih, in tako vsi drugi vsak po svojem premoženji; samo Vrban je žalostno oči pobešal, kajti ni imel niti belca v žepu. Naglo, kot bi trenil, je petdeset goldinarjev na mizi ležalo. Sedaj povzdignejo župnik hvaležno oči v nebo, blagoslovijo in prekrizajo denar na mizi rekoč: Oj ti denar, dar iz poštenih rok! rasti in množi se, da prideš ubogemu kmetu v pomoč, da utolažiš izdihljeje sirot, izbrišeš solze zapuščenih vdovic in si nam in celej občini v časno in večno srečo. Vsi odgovoré: Amen.

Župnik: Kaj bodemo počeli z denarji?

Župan: Posodimo jih našemu sosedu Vrbanu; žena in deca so mu bila celo zimo bolna in gosposka ga je zavolj štibre zarubila. Jaz sem za-nj porok.

To se zgodi. Vrban vstane, sname z glave klobuk, vtakne ga pod pazduho in solze oblijó njegovo blede obličje; potem sklene roke in ves ginjen reče: „Hvala najprej Bogu in potem tudi vam, mojim dobrotnikom! ker ste me rešili velikih stisk“. Kedar prodam laneno seme, ako mi ga Bog začuva, hočem vam vse z obrestmi povrniti.

Učitelj: Gospod oče! kako bodemo pa ravnorojeno dete, to je, našo bratovščino kerstili?

Župnik: Jaz menim, da jo po varhu naše cerkve bratovščino svetega Izidora imenujmo, kajti rad je on molil in pa delal, kar mora tudi vsaki kmet, kateri hoče pošten biti in v nebesa priti.

Župnik potem sklenejo svoj govor: Iz vsega, kar se je pod lipo godilo in govorilo, spoznate, da je vsakemu kmetu treh reči posebno treba; prvič: da rad moli; drugič: da pridno dela in umno gospodari in tretjič: da je varčen in si napravi kako zalogo, da pri svojih delih zavolj pomanjkanja ne zaostaja in kedar hudi dnevi pridejo, da si more sam pomagati. — Začetek naših shodov je tedaj storjen, in nadjam se, da ne bodemo predpostavljenege cilja zgrešili. Ozrite se samo na to lipo; iz sedem mladik je izrastla in se zložila v eno drevo, katero mogočno svoje vrhove v nebo povzdiguje in kljubuje vsem vetrovom in nevihtam. Tudi nas je le sedem, bodimo složni in ničesar se ni nam bati, kajti namen naš je blag, volja trdna in stanovita in tudi Bog nam svoje svete pomoči ne bode odrekel. Morebiti, da še dočakamo, da bodo ljudjé naš ljubi sirošni Tihodol še bogati in srečni dol imenovali; a če tega mi tudi ne dočakamo, bodo gotovo naši mlajši to doživeli in nas bodo še tedaj blagoslavljali; kedar nas več ne bode in bodo naše kosti v črnej zemlji trohnele.

Župnik se na to nekoliko ozró in čudé se reko: Oh, kako naglo je ta popoldan prešel! Glejte! solnce je vže za goro zašlo, trudna živina se mukajoč na svoja počivališča povrača in nad hišami se suklja dim, kar kaže, da vam vaše pridne ženice večerjo pripravljajo.

Prihodnjo nedeljo bode gospod učitelj pričel svoj nauk o kmetijstvu. — Ljubi sosedje, tedaj: Z Bogom! — Leško noč!

Leško noč! čulo se je od vseh strani.

Naših sedem mož odrine iz pod lipe domú. Kedar se oni Trebušnikovej hiši bližajo, slišijo velik prepir, pretep in napomagaj-vpitje in skozi okna leté žlice, vilice, noži, kupice, poliči, skledé in drugo hišno orodje.

Groga veli: Ajdimo brž na pomoč! Tomaž ga pa tolaži: Bodimo mirni! Ni dobro mešati se med pijane ljudi; naj se sami med seboj pobotajo. Še ni dobro izrekel, vže se priváli skoz vrata hrpa (kepa) kakih 8 do 10 ljudi, ki se kot klošči drug drugega držé in v sredi Trebušnika imajo; težkó dihajo in grčé, suvajo se in trgajo in vlačijo po dvorišču ter se zvrnejo v precej globoko gnojnico; voda kviško pluskne ter jih zagrne in pokrije z blatom in z žabjim krakom. Na hišnem pragu pa je stala neka žena, ki je prišla moža iskat, in je za njimi vpila: Grdi pijanci! ves božji popoldan ste žrli, pa še niste siti; sedaj pa hočete še ubogim žabam njihovo gnojnico popiti!

Naši možjé se ognjevo krčme, odidejo vsak na svoj dom zadovoljni, da so ta dan brez greha preživeli in še povrh ubogemu Vrbanu pomagali. Doma so jih žene

prijazno sprejele; tu ni bilo momljanja in godljanja; pri večerji jih družina skrbno izprašuje, kaj so gospod župnik pod lipo pripovedovali in, ako so se prigodbe od Trebušnikove hiše spomnili, silil jih je smeh že v postelji.

J. D.

O igračah pri nekdanjih Slovencih.

K narodnemu življenju spadajo tudi igrače, veselice i. t. d. Po raznem narodovem značaju so tudi igre med posameznimi narodi jako mnogovrstne. Slovanskemu narodu v obče rabijo njezne domače igre, polne vtipa in nedolžne dobre volje. Kdo izmed nas starejih se z veseljem ne spominja veselih večerov, ko smo v domačih krogih veseli raj imeli, bodi-si o ženitovanji, kolinah, posebnih praznicah, bodi-si za čas trenja, kožuhanja ali dolgih zimskih večerov i. t. d.?

Gotova pa je tudi, da čem bolje nemškutarija v naše kraje predira in ljudem značaje kali, tem bolje tudi nedolžne veselice med Slovenci zginjajo, in mesto njih pijančevanje, razsajanje, voglarjenje, zapravljanje v noši in življenji se širi.

Velika dobrota in prav domorodno delo bi torej bilo, ko bi rodoljubi po vseh straneh slovenskih zasledovali in zapisovali stare igrače slovenske, ter je vredništvu „Besednika“ *) v natis pošiljali. S časom bi navstala lepa zbirka narodnih iger, ki bi se posebej natisnila in med Slovence razposlala.

Naj podajmo tu eno tacih iger, ki jo še stareji Slovenci v slovenskih goricah poznajo — v izgled in posnemo. — Krez brez (čez breko).

Pust. Možje veččani, kakti starešinstvo, za mizo pri rujnem vincu. Mladost možka po hiši in za pečjó. Eden, najbolj muhav, mora po volitvi starešinstva staro brezovo metlo zasesti. Obrnjen proti starešinstvu reče: „Imenujte!“ in očetje imenujejo enega, ki se jahača okoli vrata oklene. Potem zopet jahač reče: „Imenujte!“ in starešinstvo imenuje zopet enega, ki se mahoma oklene družega; in tako gre naprej — dokler zadnji celo vrsto sklene. — Vsi se čvrsto držé. Zdaj jahač vzame metlo in začne udrihati po nogah — vse se vije. — Ko so vže vsi upehani, jame zopet jahač: „Imenujte!“ in starešinstvo zdaj enega, zdaj družega imenuje, kateremu se naloži, kaj storiti. Predno vrsto zapusti, ima jahač pravico, še enkrat mu kožuh sprášiti i. t. d.

J. U.

Netopirji koristne živali.

Ko poletnega večera tibi mrak prepreza vse stvari na zemlji, planejo iz vsakoršnih temnih votlin netopirji in prhutajo po zraku, kakor črne večče. Netopir je čuden polutan. Pol tiča, pol miši, zato mu po nekterih krajih tudi pravijo ši š m i š **). Priprostemu, nepodučenemu človeku je netopir skrivnostna, grozna, skoro pošastna prikazen. Nočna ura, ob kateri oživi to strašilo; njegova polutanska natora, ktere si neuk človek ne more prav razjasniti; tenka, mrzla in mastna mrena, ki v podobi plašča obdaja njegovo truplo in ga nosi po zraku; omahlo, vegasto letanje; velika ušesa in majhne oči in zraven še čudni kožnati izrastki v licu — vse to se strinja v netopirji ter ga dela groznega. Kar mu še

manjka, dodaja živa domišljija — pak je pošast gotova. Brez skrbi rečemo, da ljudje o nobenej naših živali sploh tako malo ne vedó, kakor o netopirji, zato se pa tudi o nobenej ne pripoveduje toliko — največ prav neslanih — pravljic. Tudi pri tej živali se potrjuje resnica, da je nevednost mati neumnih vraž. Kjer ni pravega znanja, polasti se duhov rado praznoverje.

Ko bo priprosti Slovenec spoznal, kako koristne živali so netopirji, tedaj mu gotovo ne bodo v strašilo, ampak v veliko veselje, ko jih bo videl švigati okoli svoje hiše in po vrtu. Netopirji namreč jedó žuželke, zlasti nočne hrošče, metulje in mušice, ktere že od daleč čujejo brenčati po zraku. Prav lepo je videti, kako netopir muhe lovi; s kreljutjo namreč mahne po muhi, puhne si jo proti trebuhu in omamljeno pristreže v repno kožo, ktero je kakor košek naprej zavihnill. Vsi netopirji so jako požrešni in ker oni nočni metulji in hrošči nam po vrtéh, poljih in gozdih škodo delajo, bode vsak previdel, da so netopirji prav koristne živalce; tudi sicer človeku nič žalega ne storé, niti ga ne nadlegujejo, zato bi jih ne smeli meni nič tebi nič pobijati in preganjati.

Fr. E.

Izlandija in Izlandčanje.

Daleč gori v severnem morji leži, oddaljen od vseh družih dežel, samotni otok Izlandija. — Bralci, ki so že sem ter tje čuli o severnih deželah in njihovih pustinjah, mislili si bodo: kaj more Izlandija neki posebnega imeti? Puščoben otok je, kakor so večidel vsi v severnem morji, kjer se vrstita dolga noč in ostra zima. Pa temu ni tako. Izlandija smé se po vsej pravici imenovati najčudovitejši kraj na zemlji, ker ga je stvarnikova roka obdarila s tolikanjimi čudeži, da ne najdemo nikjer enacih na svetu.

Dan današnji je kraj res puščoben in reven, posebno v osredji, kamor le redko stopi človeška noga. Neizmerne snežne planjave prostirajo se, kolikor okó preseže, ali pa strmé kviško gole skale, kakor bi jih bila obrila kaka nevidna roka, ter je oropala vsakoršnih rastlin. Ali po nekterih krajih nahajajo se zopet krasne doline in bujni travniki, obdani krog in krog s pečevjem. Takov veličastni prizor obuja v človeškem sercu nehoté mogočno občudovanje naravine krasote, ki se nahaja v tem oddaljenem kraju, ki se je preselila, kot sramožljiva devica, izmed svetnega hrupa v to samoto. — Malokteri popotnik zajde tu sem, ali kdor je obiskal kedaj ta samotni otok, gotovo mu ne pridejo več iz spomina čudeži, ki jih je tukaj videl.

Nobena dežela nima toliko ogenjbljuvavnih gor (vulkanov), kakor Izlandija. Nekteri še neprenehoma razsajajo, drugi pa so že ugasnili, in le krog in krog razmetano kamenje in daleč po okolici razlita lava naznanjajo, kako so nekdanj rohneli ti ognjeni velikani. Po več milj daleč so spremenili najlepše travnike in vasi v strašno puščavo, ki še dan današnji z začudenjem navdaja popotnika. Največ vulkanov je na južnej strani, med kterimi sta najimenitniša Skaptar in Hekla.

Na severo-zahodnem obrežji so vedno v gosti dim zaviti hribje, imenovani „goreče gore“. Ozka dolina, obdana krog in krog z visocimi gorami, zavita je neprenehoma v gosti dim in strašno vršenje čuje se daleč okrog. Na mnogih krajih pluska vrela voda iz tal in

*) Lepo prosimo; **) Ali mračnik.

vsa okolica je prevlečena z nekako žvepleno skorijo, izpod ktere, ako se le nekoliko tu pa tam privzdigne, naenkrat vrela voda kviško bruhne.

Na severnej strani v grozno pustej dolini se nahaja nekake vrele mlakuže, imenovane „makalube“. Razun več manjših jam je ondi sedem precej velikih kotlin, ki so napolnjene z grdo, rujavo-višnjelkasto ali črnkasto sodrgo. Iz te čorbe dvigajo se neprenehoma soparji z neznano močjó, v kotlu pa vedno vrvrá, kakor bi vrelo. Na obrobji se naberó pene, ki naraščajo v velike mehurje in se potem razpočijo ter daleč okrog škropé ostudno sodrgo. Sredi kotla pa vré in bruha kviško večkrat po 15 črevljev visoko, ker si iščejo soparji prostega izhoda. To vrvanje trpi neprenehoma dan za dnevom, po letu in zimi.

Vse te globine, iz katerih bruha vrela voda, pa prekosí mogočni Gajzir. Na podnožji gore Langafjell, v prijaznej, z zelenimi travniki pokritej dolini, ki se prostira od pogorja proti morji, ima ta velikan svoje žrelo. Ne bomo opisovali njegovih obilnih, manjših tovaršev, ki razsajajo krog njega, njemu samemu se bomo približali in ogledali njegov kotel. V kaci 65 črevljev široki globini, ki je proti dnu vedno oža, nahaja se vodnjaku podobna jama, 70 črevljev globoka, zgorej 18 črevljev široka, potem pa vedno oža in na dnu meri komaj še 10 črevljev. Od tod se brž ko ne razprostirajo manjše cevi dalje pod zemljo. Stene tega žrela so gladke in tako trde, da se še s kladvom ne dá nič odkrušiti. Vodnjak je napolnjen z zelenkasto vodo, ki je precej vroča. — Nekaj časa je vse mirno in človek bi menil, da ta mirna voda nikdar ne izhlapi, kar se nakrat zasliši votlo grmenje pod zemljo, vedno huje in huje bobni, zemlja se trese, voda jame vreti in s strašno silo pluska kviško; zopet se nekoliko pomiri, potem pa bruhne še silnejše kviško po 80 črevljev visoko ter meče velikanske skale krog. To se ponavlja večkrat zaporedoma, potem pa se zopet pomiri, v globini je voda upadla in vse je zopet tiho, kakor poprej. Po časoma voda zopet narašča, globelj se napolni in vnovič nastane enako bruhanje.

Še veliko, veliko drugih čudotvornih vodometov se nahaja ondi, ki srečujejo pogosto zvedavega popotnika. — Kamor koli se ozreš, povsod se ti odpirajo novi čudeži. Tu so krasna, jezera obdana s skalovjem, na katerih vrhuncih se leskečejo ledeniki solnčnih žarkov ter te nehoté spominjajo čudopolne Švajce; ondi so zopet podzemeljske votline, kjer se vse leskeče pri gorečej baklji; mislil bi, da so dragi kameni, posuti po tleh, in stene okrašene s samim srebrom, ali ko se natanko prepričaš, vidiš, da so sami ledeni kapniki. —

Popotovanje po Izlandji je zelo težavno; kajti nikjer ni nobene ceste, še poti ne, povsod se ti stavijo nasproti strašni prepadi in dereči potoki, ki o deževji narastejo v velike reke. Hudi viharji razsajajo po višinah, da človeku kar sapo zapirajo ter ga žugajo treščiti v prepad. Samo jezdariti je mogoče po takih krajih na vajenih konjih, in večkrat se zgodi, da močni veter konja in jezdeca prekuene. Zarad redkih vasí treba je večkrat prenočiti pod milim nebom ali v šotorih, in kedar mede sneg, mogoče se je samo ravnati po nalašč v ta namen postavljenih stebrih, ki kažejo popotniku pot, da ne zabrede v nesrečo.

Mraz pa na Izlandji ni tako oster kakor v Sibiriji, vendar pa se ne prideluje ondi nikakoršnega žita, bodi si ker je zemlja večidel pusta in z lavo

prevlečena, največ pa je vzrok temu deževno poletje, da žito nikdar ne dozori.

Veče bogastvo pa dajó prebivalcem obilni pašovniki in travniki. Po planjavah se vé da ne raste družega, nego izlandski mah in lišje, ali po zavarovanih dolinah širijo se najlepši travniki. Ko bi hoteli ljudje travnike čediti in vodo odpravljati po prekopi, pridobili bi še marsikje, kjer je sedaj pusto močvirje, lepe klaje; ali tega se Izlandčan ne poloti, temuč prepusti travnike radodarnej prirodi.

Glavno bogastvo izlandskih prebivalcev so konji, govedina in ovce, nekteri pa živé tudi ob ribštvu. Mleko je edina pijača in brez masla ne jedó nikakoršnega mesá. Ovčja reja je sicer precej težavna, ker jim delajo volkovi mnogo škode, vendar pa jim daje mnogo dobička. Volne jim ne strižejo, temuč izpulijo jo in iz nje pletó nogavice, rokavice ali pa tkó debelo sukno, katero prodajajo ptujim kupcem.

Konji so majheni pa trdni in kakor nalašč ustvarjeni za ona težavna pota. Povsod se jih mnogo redí, ker Izlandčan ne gre nikamor peš. Pred nekaj leti so se zaplodili ondi tudi severni jeleni, ktere so pripeljali tje iz Norvegije, in dan današnji dobi se jih že povsod v velikih čredah. Severne medvede, ki se le včasih prikažejo na otoku, in lisice radi lové zarad kož, še rajše pa razne ptiče, katerih ondi vse mrgolí. Iz gnejzd jim pobirajo jajca, ki so jim jako priljubljena jed, perje pa prodajajo. Ptičji lov je tako važen, da ima vsak gospodar svoj odločeni kraj, kjer ne smé nihče drugi loviti.

Izlandčanje so normanskega rodú, in so se preselili v devetem stoletji na ta otok. Kmaló se je začelo razvijati blagostanje, kakoršnega Izlandija ne bo nikdar več videla. Ko se je razširilo ondi krščanstvo 981. leta, odprla se je ljudstvu tudi pot do omike. Mesta so nastala, katerih pa se dandanašnji že več ne najde, šole so se napravile, ki so prekosile takrat mnoge evropejske in vsa dežela se je napolnila z učenjaki, ki so govorili vse evropejske jezike, prehodili vse kraje, ter bogatili s tem domače slovstvo. — Kmaló pa je tudi z izlandskega obneba zginila svitla zvezda, in cvetoča doba je ravno tako naglo zginila, kakor je v hipu se razvila; Izlandija je zgubila samostalnost, prišla v dansko oblast in s tem je tudi zginil njen zlati vek.

(Konec prihodnjíč).

Kako in kedaj naj se seje.

Ko je njiva dobro obdelana, tedaj je pravi čas, da se obseje z dobrim semenom. Gledati se mora, da se vzame zdravo, zrelo in čvrsto seme, da se vzame prava mera semena in da se seje o pravem času. Seme mora v zemlji primerno globokost imeti, ker tudi globokost je čestokrat vzrok, da semé pozneje ali hitreje kali. Če se seme pregloboko v zemljo položi, primanjkuje rastlini, ki se razvija, zraka in svetlobe; mlada rastlinica jame pojemati in se sušiti. Če pa seme leži preplitvo in v suhej zemlji, rastlini ne dohaja zadosti potrebnega živeža, jame hirati in pogine. Na ta način se komaj polovica semena pospeši, a druga polovica že v zemlji onemore.

Seme se seje navadno z roko, potem pa z brano podvleče. Pa tudi sejalne stroje (mašine) imajo, kateri so tako ustrojeni, da seme vsejejo in podvlečejo,

Sejalni stroji imajo posebno ta namen, da se seme enakomerno razdeli in v zemlji primerno globokost zadobi. Velik je tedaj dobiček, ako se seje s sejalnimi stroji, ker prihrani se skoraj polovica semena, žita lepše in vspešneje rastejo, ker je zrnje enakomerno globoko in v lepih vrstah po njivi razdeljeno. Če se z roko seje, zahteva setev od sejaleca enakomernih stopinj, enakomernega proženja in zagona tiste roke, s katero seje. Veliko leži na tem, ako sejalec manj ali več semena zagrabi, ako o pravem času semena iz roke ne izpusti, ako roke prav ne zaganja, in če manje ali večerake dela.

Kar se tiče sejanja sploh naj navedem naslednje upomine, ki jih je poljedelcu vedeti treba:

1. Seme, ako je bilo snetjavo, ne sme se sejati na take njive, ki so čestokrat močvirne.

2. Njiva naj se orje raje bolj globoko, nego plitvo; v globokej brazdi se setev vselej bolj vkorenini in čvrsteja postane, nego v plitvo oranej njivi.

3. Seje naj se le o lepem vremenu.

4. Naj se pazi na to, da se ne bo leto za letom seme enega plemena na ravno tisto njivo sejalo, ampak z nasadom naj se menjava, kolikor se le da in more. Razne skušnje so pokazale, da se ozimina, ako se za korunom, repo i. t. d. seje, večidel prav slabo obnese in je tudi rada snetjava; bolj je tedaj, ako se na enake njive jarina žita sejejo.

5. Ozimini naj se ne gnoji s frišnim t. j. ravnokar izkidanim guojem; tak gnoj naj se raje za korun, repo, peso i. t. d. obrne.

Spreten sejalec semena veliko manj poseje nego, neročen in nevreten. Setev ima svoja pravila, po katerih se je treba ravnati in delati; tedaj je treba tudi sejalcu naslednja pravila dobro pomniti:

1. Na enako velikem prostoru se debelega zrnja na mero več poseje, nego drobnega.

2. Jeklenega in polnega zrnja je na mero manj treba, nego slabega in glotnega.

3. Sejanje o lepem vremenu vzame manj semena, nego setev o slabem vremenu.

4. Na njivo, ki je za setev dostojno pripravljena, od vse plaže očiščena in na novo pognojena, se potrebuje v primeri manj zrnja, nego na njivo, ki nima teh lastnosti. Na spočito njivo naj se zrnje na redko seje, kakor na njivo, ki je že prej to leto rodila.

5. Na močno in masno zemljo se seje redkeje, nego na trdo in pusto.

6. Za zemljo, v ktorej se sadonosno drevje dobro obnaša, potrebuje se manj semena; postavim na debelej zemlji je manj pšeničnega semena treba, nego bi ga bilo treba na enakem prostoru lahke zemlje.

7. Pri zgodnej setvi se tudi manj zrnja poseje, nego pri poznej, to pa zato, ker se po zgodnej setvi rastline bolj vkoreninijo in razrastejo, nego po poznej. Ozimina se sploh bolj gosto seje, kakor jarina.

Setev jarinega žita naj se ravna vselej po lastnostih zemlje, po gorkoti kraja in po natori žitnega plemena. Napačno je, ako se ječmen spomladi v ilovnato zemljo seje, dokler se ni zemlja dovolj ogrela. — Kar se natore sejalnih rastlin tiče, treba je pomniti, da rž kot ozimina vselej bolj zgodnjega sejanja zahteva, nego pšenica. Ječmen, turščica in ajda se dobro obnesejo, če se tudi pozno sejejo. — Sočivje se mora sploh zgodaj saditi, če je tudi zemlja še mokra in mrzla; kdor sočivje pozno sadi, ta ga bo malo pridelal, pa tudi zrnje se rado iz-

tresa. Ker je zemlja, kakor smo čuli, jako različna, tedaj se lahko umeje, da se ne sme vsaka zemlja ob enem času obsejavati, kajti — drugačna zemlja, drugačen čas. Na težko ilovnato zemljo se mora v jeseni zgodaj, spomladi pa pozno sejati; na lahko, peščeno zemljo naj se pa v jeseni pozneje, spomladi pa poprej seje, nego na ilovnato. Na rahlo in peščeno zemljo se mora spomladi posebno zaradi tega bolj zgodaj sejati, da zgodnej setvi zimska moča (mokrota) na pomoč prihrani, kajti kakor hitro se zimska moča zanemari in se seme pozneje, ko bolj suho vreme nastane, v rahlo peščeno zemljo vseje, bo setev malo dobička vrgla, ako jej večkratni dež ne ugaja in k vspešnej rasti ne pripomore. Zgodnja setev v jeseni se pa težkej, ilovnatej zemlji že zaradi tega dobro prileže, ker se mlade rastlince že pred zimo dobro vkoreninijo; slabo vkoreninjeno žito v ilovnatej zemlji pa čestokrat zimska moča rada pokonča. Tudi na gorkoti kraja je veliko ležeče; kolikor mrzlejš je kraj, toliko pozneje se mora spomladi sejati.

Ker so semena zelo različna, ne sejejo se tedaj vsa ob enakem času; nektero zrnje je bolj rahlega, drugo bolj trdega rodú; temu ne škoduje niti mrzla zima; a unemu obedvoje. Vsled tega se mora nektero seme že v jeseni, nektero še le spomladi sejati. — Sploh se pa ne da pravi čas za sejanje na tanko določiti, ker to zavisi dostikrat od razmerja kraja in vremena. V obče naj se pomni, da je setev zmiraj boljša, ako se nekoliko poprej, nego prepozno seje.

Tu naj omenim še naslednja pravila, ki so je mnogi poljedelci za dobra spoznali in je v posnemo priporočili:

1. Na gorah in sploh visoko ležečih krajih naj se seje ozimina 14 dni, — tudi tri tedne poprej — nego po ravninah in nižavah; jarina se seje ravno toliko pozneje.

2. Debela, mrzla zemlja naj se obseje z bolj zgodnjo ozimino, nego rahla in gorka zemlja.

3. Jarina žita naj se na rahlo in gorko zemljo zgodaj sejejo, da zimska moča setev v zemlji oživi.

4. Senčnate njive naj se v jeseni poprej, spomladi pa pozneje obsejejo; to pa zato, ker se senčna zemlja na jesen poprej izhladi, na spomlad pa poprej ugrije.

I. T. smolec
van

Gospodarske drobtine.

Kako se jabelka čez zimo hranijo. Brento ali kad napolni z zreli in zdravimi jabelki tako visoko, da ostane za malo ped praznine. Zdad pokrij jabelka z brinovimi vejami, položi na-nje že poprej primerjene deščice drugo od druge tako daleč, da jabelko ne more skozi. Čez te deščice počez pride še ena deska, na katero se stavi srednje velik in težek kamen. Ko je to storjeno, nalije se brenta ali sploh posoda z vodo tako visoko, da so prve deščice pod vodo. V tej vodi se držé jabelka do velike noči ali do binkošti in še dalj. Kedar hočeš ta jabelka jesti, ne smeš z roko segati po nje, temuč je moraš na vilice nabadati, ker sicer bi se voda in jabelka spridila. Tudi ni treba vseh deščic proč jemati, dosti je ako privzdigneš eno toliko, da moreš z vilicami do jabelk.

Tako spravljena jabelka so zdrava in okusna jed, in imajo vinski okus, kakor bi bila v vinu kuhana. Posebno v vročini so posebno ugodna jed, ker hladé.

Zmrznjena jabelka ali hruške popraviti.

Na zmrznjena jabelka, dokler se še niso otajala, nalij mrzlo vodo, ki jim bode zmrzolino izvlekla. Sadje dobi ledeno skorjo, zdaj vodo odlij, obriši vsacemu jabelku ledeno skorjo in potem je posuši v toplej izbi.

Kako ravnati s slivami, da se dolgo držé.

Oberi o suhem dnevi slive (češplje) s peclji vred, položi jih na slamo, in jih spet s slamo pokrij. Tako bodo ostale do božiča frišne. Ali pa: Zrele slive oberi s peclji, in napolni ž njimi lonec ali kako drugo posodo, pokrij jih s suhim (ne mokrim) hruščevim listjem, toda pazi, da ne bodeš sliv zmečkal. Lonec zaveži potem z mehurjem ali pa z močnim papirjem, in ga zakoplji v zemljo tako globoko, da slive po zimi ne bodo zmrznille. Tudi jih v suhej kleti lahko v pesek postaviš.

Jabelka se tudi lahko v zemljo zakopljejo.

Kakor v nekterih krajih krompir čez zimo zakopljejo v zemljo, ravno tako se dadó tudi jabelka ohraniti do pomladi. Izkoplji tako globoko jamo, da po zimi ne bode mráz do njih prišel. To jamo nastelji s frišnim orehovim listjem, naspi zrela in zdrava jabelka, in je tudi pri stranéh obloži. Konečno je tudi odzgoraj pokrij s tem listjem. Orehovo listje odganja miši in črve, katerim je njegov duh zoperen.

Smešnice.

Težka zastavica. Neki popotniki so si na železnici s tem kratek čas delali, da so si dogodke pripovedovali in dajali zastavice. Ko ni nobeden več vedel in je vse potihnilo, vstane na enkrat jud, ki je bil tudi med popotniki ter reče: „Moja gospóda! jaz vam bom dal zastavico, ali s tem pogojem, da vsak plača šestico, kdor je ne ugane.“ Popotniki so bili ž njegovo ponudbo zadovoljni in jud jim pové zastavico: „V nedeljo je belo, v pondeljek modro ali plavo, v torek rumeno, v sredo zeleno, v četrtek rúdeče, v petek sivo, in če se to v soboto pomaže s črnílo, postane v nedeljo spet belo. Kaj je to?“ — Popotniki jo ugibljejo in mozgajo sem in tje, kar se je dalo, pa nihče ni mogel prave zadeti; in tako naposled vsi rekó, da so pripravljeni plačati šestico. Hitro vzame jud klobuk in gre od enega do drugega pobirat ter nabere lep kupček šestice. Ko je bila nabira pri koncu, zmajé s plečmi ter pravi: „E, tudi jaz ne vem, kaj je to, moram torej tudi jaz plačati šestico“, — seže tedaj v žep po šestico in jo vrže k drugim v klobuk, potem pa strese vse skupaj v roko, a odtod v žep, sladko se muzáje in smejé, da je na takó lep dobiček naletel.

Vi, ne ti. V nekej državi je zapovedalo najvišje vojaško poveljstvo, da se prostemu vojaku (gmajnarju) ne sme več reči: ti, ampak: vi. Ali nek oficir je pozabil to zapoved, in ker se je bil pri muštranji ali vadbi vjezil nad nekim prostakom, zagrmí mu: „Ti si osel!“ Ta pa mu odgovori: „Gospod! ali mar ne veste, da se poleg zapovedi mora le reči: Vi ste osel!“

Dete na zobéh umrlo. Neki materi je umrlo dete, ko je dobivalo zobé; a ona tužna in prežalostna napiše svojej prilateljici list, in sicer tako le: „Usmiljenemu Bogú je dopadlo ter mi je najmlajše dete na zobéh k sebi vzel,“ i. t. d.

Zastavice.

16. Ktera žival je najmočnejša?
17. Zakaj lasjé na glavi prej obelé, ko brada?
18. Ali je kamenja ali rib več v vodi?
19. Zakaj se nove hiše zidajo?
20. Kaj je sredi gore in doline?

Vganjka zastavic v 3. listu. 11. Staremu očetu eno, njegovemu sinu, ki je že tudi oče drugo in sinu zadnjega tretje; 12. Rak; 13. Potolčenega; 14. Ker ga vsejati ne morejo; 15. Hruška.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država. V državnem zboru je bila pretekli teden obravnava o finančnej postavi za leto 1869 na dnevnem redu. Nasvetovanim številkam se je večidel brez razgovora pritrdilo in vladni listi sami pravijo, da je posvetovanje samo ustavna formalnost. — Državni stroški za l. 1869 so prevdarjeni na 299 milijonov in 26,671 goldinarjev, dohodki pa na 296 milijonov in 284,176 gld.; zmanjkalo bode tedaj 2 milijona in 742,493 gld. Da pa bo imela država toliko dohodkov, treba bode nektere vrste davkov zopet nekoliko zvišati. — Če izvzamemo nektere pisáče dunajskih judovskih listov, gotovo je vsak pravi Avstrijanec prepričan silne potrebe, da se vlada kmalo spravi z naródi, ki se čutijo po sedanjej ustavi v njih pravicah in národnih tirjavah prikrajšane in drugim národom nazaj postavljene. Veliko se govori in piše o tej zadevi; ministerstvo samo bi rado, kakor se zdí, to reč v roke vzelo; vendar jo odlašá od dneva do dneva, kakor bi se balo, da vsa zgrajevina v šibre pojde, če se jej kak kamen izmakne. — V Pragi vlada še vedno izjemni stan, vredniki se še vedno zatikajo in českim listom tako visoke dnarne globe prisojajo, kakor menda v nobenej drugej državi; 14 vrednikov je zdaj v ječi. Ali se moremo nadjati sprav pri tacih okoliščinah? — Pri obravnavi o proračunu za naučno ministerstvo se oglasi poslanec Svetec za ravnopravnost v slov. šolah in izreka pričakovanje, da bo vlada št. 19 kmalo djansko izpeljala. Minister Hasner se je vendar ustavil Svetčevim tirjavam kot nepravičnim! Tudi zbornica ni pritrdila Svetčevim željam. — Loterija je jako škodljiva in nevarna igra; marsikoga je že pripravila na beraško palico. Več poslancev je vzdignilo glas za odpravo te igre. Poslanec Roser je naravnost rekel, da država, ki hoče svojo finančno mizerijo odpraviti s škodljivo loterijo, ne zasluži več imena pravne države. Za Slovane se je razkrila v odborovem sporočilu žalostna istina, da se ta pogubljiva igra posebno množi in širi v slovanskih deželah na Českem, Moravskem, Gališkem, v Primorji in Dalmaciji; vendar je tudi dr. Toman še našel razlogov loterijo zagovarjati, češ, da dohodkov iz loterije ni drugače nadomestiti. V načelu je bilo vse proti njej, vendar se je pri glasovanji sklenilo, da ostane vse, kakor je bilo. Časniki trdijo, da se snideta okolo velike noči avstrijski cesar in italijanski kralj v enem pomorskih mest. Sploh je avstrijsko-italijansko približevanje in prihodnje prijateljstvo zdaj na dnevnem redu časnikarskem. — O prihodnej delavnosti državnega zbora v sedanji seji poročajo podučeni dunajski listi: V poslanskej zbornici potrjeni proračun pride prihodnji teden v gosposkej zbornici v pretres. Poslanska zbornica pa bo začela posvetovanje o postavi zarad deželne brambe, potem pa se razidejo

še pred velikim tednom do srede aprila na odpust. Ko se sopet snidejo, dovolijo se letošnji novaki in se pričnó razgovori in sklepanje o gališkej resoluciji, ki se je pokladala do zdaj z ene dolge klopi na drugo. Dačne reforme se bodo porinile za prihodnjo sejo, ker se ima sedanja končati 8. maja. Odbor za dačne reforme pa se bo tudi med tem dalje posvetoval. — Deželni zbori se skličejo, kakor se bere po vladnih listih, proti koncu majnika in bodo do konca junija zborovali. Meseca septembra pričnó delegacije svoje seje; za mesec oktober pa se skliče državni zbor.

Na Ogerskem so zdaj volitve v najhujšem toku; po nekterih krajih zmaga jejo levičnjaki, po drugih Deakovci ali vladna stranka; ta upa, da se obdrži na vrhu. — Kakor se pripoveda, nastopijo v ogerskem ministerstvu nekatere spremembe. Do zdaj je gotovo, da se ustanovi kmetijsko ministerstvo, kupčijsko pa združi z onim za komunikacije. — Nj. veličanstvo cesar in cesarica sta bila v Zagrebu in tudi po drugih hrovaških mestih z največim navdušenjem sprejeta. — Erdeljski Rumuni so sklenili, da se ne bodo vdeleževali volitev za deželni zbor ogerski.

Nemško. Pruski kralj je s slovesnim prestolnim govorom odprl severno-nemški državni zbor. Kralj pravi, da je ministru vnanjih zadev prva naloga skrbeti za mir; prijateljske razmere do vnanjih držav nam bodo olajšale to delo. — V Berlinu si ministerstvo prizadeva, da bi se vse parlamentarno delovanje končalo vsaj do konca meseca maja. Bojé se tam dogodkov, ki bi utegnili mirno posvetovanje motiti. Sploh se po vseh državah na videz kaže veliko miroljubje, vendar pa se vse vojske boji; torej se delajo tudi povsod priprave, da ne bi vojska nikogar nepripravljenega našla. — Kakor je slišati, misli Prusija nekoliko sprememb napraviti med svojimi zastopniki pri raznih vladah; med drugimi tudi na Dunaj poslati novega zastopnika, ker dosedanji poslanec na Dunaji ni posebno priljubljena oseba. Zdi se, kakor bi se hotela Prusija Avstriji nekoliko približati.

Francosko. Pretekli teden je bila v zakonodajnem zboru na dnevnem redu med drugim obravnava o proračunu mesta Pariškega. Govorila se je marsiktera ostra beseda zoper mestnega prefekta Haussmanna, ki je zadolžil brez vsake kontrole mesto po raznih stavbah za 500 milijonov. — V Parizu je pretekli teden umrl Napoleonov ljubljenec g. Troplong, prvosednik najvišega sodišča in senata, z 260,000 franki letnih dohodkov v časti in bogastvu. — Lamartine, slaven pesnik in čist političen značaj, v siromaštvu in revščini; njegov spomin ostane na veke. — Iz Algerije se poroča, da so Arabci zlo nezadovoljni s francoskim gospodovanjem, in da se hočejo na vsak način iznebiti tujega jarma. Arabci mislijo, da morebiti dojde v kratkem primeren čas, vzdigniti se proti Francoskej, ker jej bodo po Pruski roke zvezane.

Špansko. Na Španskem še ni vse dognano v državnem življenji, kakor je snujejo po zadnji prekučiji. Večina sedanjega zbora (kortes) se vjema z začasno vlado, in izvolili so 15 mož v odbor, da naj izdela načrt novej ustavi. V tem se imajo določiti politične pravice in svobode, način nove vlade in oseba prihodnjega vladarja. Vojvoda Montpensier neki da ima do zdaj največ upanja, da pride za kralja. Francozom pa ta mož ni všeč in svetujejo Špancem, da naj raji pridržé ljudovlado (republiko), nego si volijo onega vojvodo za kralja.

Turčija in Grško. Nič posebnega nimamo povedati danes o grškej, turškej in družih izhodnih vladah, kjer vsaj na videz vse nekako miruje, kar se je po

svojih sejah razšel pariški zbor. Ker se pa bliža pomlad, vtegne tudi na političnem polji teh dežel kaj pognati, česar še ne vidimo zdaj. Na Rumunskem bode gotovo vrelo pri novih volitvah. Med Bulgari in Srbi se tudi zelo gibljejo zavoljo prihodnje vravnave svojih dežel. Posebno črnogorski knez ima če dalje več prijateljev po teh dezelah, in najbolj med črnogorskimi izseljenci. Spomina vredno je, da je le-ta knez razznanil splošnjo milost vsem, ki so bili kaj zagrešili.

Amerika. Zedinjene države v severnej Ameriki si na vsaka štiri leta volijo novega predsednika in letos je izvoljen Grant, ki je v zadnjih ameriškkih vojskah opravljal službo generala. Kedar prvosednik nastopi vlado, navadno v slovesnem govoru naznani načela, po katerih se hoče ravnati. Priprosta, pa ginljiva in veličastna je Grantova poslanica. V njej razodevlje ravnilo: Česar nočeš, da bi tebi drugi ne delali, tega ti ne delaj drugim. Sveta pa mu je tudi svoboda, enakost in pobračinstvo. Vsi narodi morajo imeti vsaki svoje pravice, on jim to priznava in to isto zahteva za ameriškanske države. Enako je, pravi „Corr.“, govoril kedaj tudi Napoleon III. ali vendar je razloček med govornikoma. Napoleon je do vladarstva dospel po poti, politej z bratovsko krvijo, Granta pa je izvolilo ljudstvo, katero vanj stavi popolnoma zaupanje. Grantov govor je ves svet veselo in s pohvalo prebiral in je gotovo v izpodbujanje vladam, ktere pravično branijo in varujejo pravice vsakega naroda. Zanimivo je tudi, kako Grant daje upanje, da bode ameriškanska vlada plačevala dolg, narejen v zadnjih vojskah. Po njegovej osnovi se mora vse poplačati v zlatej gotovini in ako se izide po sreči, v četrtinki stoltega se ga država iznebi.

Razne novice.

Opominj č. gg. družnikom. Opominjamo s tem blagovoljno vse družnike sv. Mohora, da poteče s poslednjim dnevom tega meseca obrok, do ktere ga se še more za tekoče leto v družbo stopiti. Naj se torej Slovenci, katerih je volja za uda pristopiti, še o pravem času oglašé in letnino pošljejo. Okoli 10. aprila prične tajnik sestavo imenika in tudi vravnavo razpošiljave; pozneje ne bi bilo mogoče koga za uda sprejeti. — Pri tej priložnosti dajemo na znanje, da so knjige: „Perpetua“, „Kristusovo življenje“ in „Umni gospodar“ že natisnjene; v natisu so sedaj: „Življenje svetnikov“ in „Friderik Baraga prvi kranjski apostolski misionar in škof med Indijani v Ameriki“; v natis pojdejo v nekterih dneh „Domače in tuje živali“ in kmalo potem tudi „Koledarček za l. 1870.“ — Kolikor se more soditi po dosedanjih oglasilih, sme se družba zopet nadjati prav lepega prirastka; iz vseh krajev se oglašá mnogo novih udov.

God sv. Cirila in Metoda. Dne 11. t. m. so praznovali celovški bogoslovi god slov. blagovestnikov, sv. Cirila in Metoda. Č. g. spiritual so brali sv. mašo z blagoslovom, pri kterej so bogoslovi prav lepo slovensko peli, in sicer lepo mašo Miklošičevo. Med mašo so prejeli udje bratovščine sv. Cirila in Metoda sv. obhajilo.

Dijaška beseda v Ljubljani. Na besedi, ki so jo napravili ljubljanski dijaki Vodniku na čast, skupilo se je dvesto in deset goldinarjev. Darovali so ta znesek za Vodnikov spominek. Kako sramotiven zgled mnogoterej narodnej čitalnici!

Razglas in Razpis. Četrti občni zbor Matice slovenske je 5. avgusta 1868. leta sklenil, da hoče po

izgledu českega „Slovnika naučnega“ izdati slovenski „Slovník naučný“. Za vodstvo tega podvzetja odbor izmed Matičnih udov, izmed katerih imate dve tretjini stanovitno bivališče v Ljubljani in so voljni prevzeli ta trud — izvoli poseben odsek. Temu odseku se na stran dodá sposobni plačani vrednik, kteremu se podá navod v smislu sporočila, ki je tiskano v sporočilnem delu Matičnega koledarja na 17., 18. in 19. strani. Vredniku bode se za splošna vredovanjska dela, popravo sestavkov in tiska in dopisovanja na leto dajalo 200 gold. nagrade in za sestavke, ki se sprejmó v naučni slovník, kakor drugim pisateljem plačalo po 25 gold. za tiskano póló. Kdor želi prevzeti posel vredovanja slovenskega naučnega slovnika, naj se oglasi pri odboru do 1. aprila 1869. leta. Odbor Matice slovenske v Ljubljani 18. februarja 1868.

Dr. E. H. Costa, predsednik. Anton Lésar, odbornik in tajnik.

Oglasnik.

Družba sv. Mohora.

(Do 15. marca).

A. Gg. do smrtni udje.

	gld.	kr.
308 Lenka Hlebanja, polgrunt. hči na Dovjem . . .	15	—
309 Alojzij Puc, duh. pomočnik na Dovjem 1. pol.	8	—

B. Gg. letni udje.

	gld.	kr.
1. J. Jerala, kapl. v Srednjem vasi	32	—
2. Juri Tutek, v Št. Lenartu	226	10
3. Fr. Bradaška, kr. gimn. profesor v Zagrebu	26	—
4. Anton Brodrik, duh. pomočnik v Kamniku	170	60
5. M. Korsič, fajm. v Kviskem po g. korvik. A. Pircu	14	—
6. M. Satler, kurat v Vokretu	16	—
7. Jož. Horvat, učitelj pri sv. Duhu poleg Luč	8	—
8. Fr. Pirković, kaplan v Šmartnu pri Šaleku	11	—
9. Anton Grašič, dekan v Trnovem	58	—
10. Peter Čare, fajmošter v Porečah	6	—
11. Jernej Bizjak, fajmošter na Jesenicah	5	—
12. Jožef Rozman, dekan v Konjicah	232	—
13. J. Ažman, vodja gl. šole v Kočevji	15	—
14. Ant. Kavčič, fajmošter v Šmarji	30	50
15. Šimon Peharec, dekan v Gradu	276	80
16. Lovro Potočnik, župnik pri sv. Mariji v Puščavi	11	—
17. Blaž Madon, fajmošter v Šenpasu	22	—
18. Ign. Ključevšek, kaplan v Loškem potoku	7	—
19. Ivan Zagorjan, kaplan v Rovtah	32	—
20. B. Gradičnik, župnik v Bilčovsi	10	—
21. Bl. Justin, kaplan pri fari v Kostelji	27	50
22. Martin Skubič, dekan v Ribnici	119	—
23. Šim. Dobajnikar, fajmošter v Svecih	28	—
24. Matija Paprej, dekan v Braslovčah	166	90
25. Franc Zadnikar, duhoven v Radomljah	15	—
26. Jul. Varto, kaplan v Buzetu	9	—
27. J. Floriančič, dekan v Gornemgradu	262	20
28. And. Jekše, župnik v Kobaridu	91	90
29. Ivan Kršič, duh. pomočnik v Semiču	59	—
30. Župn. J. Vimpošek 1, Neža Kolar i. t. d. 4, župnik A. Pušl 1, J. Pajer 1, Jaric Jož. 1, kapl. J. Gomišak 1, župn. J. Strah 4 gld. 50, župn. U. Golmajer 3, župn. A. Hobel 2, J. Benedik 1, Mika Prístov 1, župn. L. Vojska 1, M. Korpič 1, M. Krevljčić 1, M. Lebič 1, prist. L. Budal 1, M. Novlan 1, Šveiger J. 1, M. Alič 1, J. Peternel 1	29	50
Vkup	2171	—

Dopisovalnica.

A. Č. gg. družnikom: G. J. G. v R. Prvi 3 snopiči „Življenja svetnikov“ veljajo 1 gld. 50 in 1. snop. „Krist. življenja“ 40 kr.; g. I. Z. v R. Zgodi se, kakor želite, zastran razpošiljave.

B. Č. gg. pisateljem: G. dru J. R. pri sv. Križu. Nadaljevanje rokopisa smo prejeli; prosimo, da nam tudi konec v kratkem času dojde, da ne bo vedno zadržka; g. J. D. v R. Zgodi se; prosimo.

C. Č. gg. dopisnikom: g. J. O. na D. Jako draga mi je Vaša obljuba; g. M. P. v L. Le večkrat kaj; porabi se v kratkem; g. N. K. v O. Slovenci smo zdaj tako srečni da nimamo nobene slovensko-nemškega slovarja; kedaj Wolfow slovensko-nemški del izide, tega ne vemo; če je res, kar se sliši o njegovej izdelavi, menda o Nikolovem; g. I. V. v P. Zalibog nimam ne celih letnikov ne posamesnih listov rajnega Glasnika. Srčen pozdrav! Če Vam dopušča čas, prosim Vas od časa do časa za kak spisek za „Besednik.“

Duhovske spremembe.

Krška škofija. Č. g. Hrobatin Jož. je dobil faro Zorico, č. g. Oberlercher Jož. pa faro Krasnico.

Ljubljanska škofija. Č. g. Zorc Ant. gre za kaplana v Ribnico, g. Mih. Bogolin gre s Trate v Žuženberg, in g. Jak. Juvan s Knežaka na Trato za duhov. pomočnika, g. Sezun Tom. lokalist v Št. Jurju pri Šmarji, podá se v pokoj.

Lavantinska škofija. ž. g. Jož. Kukovec za 1. kaplana v št. Peter pri Radgoni; Jak. Košark Mali nedelji; Jak. Terstenjak za 1. kapl. v Jarenino; Peter Gostenčnik za drugega kapl. v Vojnik; Jože Sovič v Griže.

Žitna cena.

(V Gorici po kaznaniku, drugej povsod po merniku prerajtana).

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varaždinu		V Gorici	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica	4	62	4	40	4	—	3	35	2	60
Rež	3	33	2	90	2	75	2	55	—	—
Ječmen	3	27	2	80	—	—	3	—	1	70
Ajda	2	64	2	50	2	75	2	90	1	30
Tursčica	2	54	2	90	2	70	2	35	1	42
Proso	—	—	2	—	2	70	2	36	—	—
Oves	1	92	1	90	1	90	1	80	1	30
Krompir	—	—	1	60	—	90	1	15	—	—
Fizol	—	—	—	—	—	—	2	20	2	—

Kurzi na Dunaji 16. marca.

5% metalike . . . 62 gld. 60 kr. Nadavek na srebro 122 gld. — kr.
Národno posojilo 70 „ 25 „ Cekini 5 „ 84 „

Loterijske srečke.

V Trstu . 6. marca 1869: 20, 54, 80, 1, 5

V Lincu . 6. „ 1869: 43, 50, 67, 57, 8

V Gradu . 13. „ 1869: 12, 30, 65, 44, 32

Na Dunaju 13. „ 1869: 28, 84, 53, 49, 30

Prihodnje srečkanje v Trstu in v Lincu bo 20. marca, v Gradu na Dunaju 27. marca.

Ir

Naznanilo.

Z današnje polpolo smo dopolnili število pol, ki so šle čast. gg. naročnikom za mesec januarij. Pri tej priložnosti dajemo na znanje, da je „Besedniku“ življenje zagotovljeno in še vsak dan se oglašajo novi naročniki iz duhovskega in kmečkega stanú, kteremu je list sosebno namenjen. Novim naročnikom moremo še z vsemi listi postreči.

Po želji več naročnikov bomo odslej v vsacem listu samo eno več, in rajše tudi kako manjšo povest raglašali. Iz tega vzroka smo povest „Kmečkega cesarja sin“ za toliko časa odložili, da bo povest „Amerika“ dokončana, kar se v 4, k večemu 5 listih zgodi.

Pri tej priložnosti prosimo tudi prav obilne duševne podpore; vsaka zanimiva drobtina bode dobro došla. A. J.